

Copyright © 2023 T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı
http://genclikarastirmalari.gsb.gov.tr/
Gençlik Araştırmaları Dergisi • Nisan 2023 • 11(29) • 14-23

ISSN 2791-8157
Başvuru | 17 Mart 2021
Kabul | 20 Mayıs 2022

İNCELEME / ARAŞTIRMA

Altyapı Sporcularının Ahlaki Karar Alma ve Ahlaktan Uzaklaşma Tutumlarının İncelenmesi

*Murat Kangalgil**
*Ahmet Temel***
*Tevfik Emre****
*Tuğbay İnan*****

Öz

Bu araştırmada altyapı sporcularının ahlaki karar alma ve sporda ahlaktan uzaklaşma tutumlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini 2021 yılında aktif-lisanslı olarak spor yapan ve basit tesadüfi yöntemle ulaşılan 870 sporcu oluşturmuştur. Veri toplama araçları olarak “Altyapı sporlarında ahlaki karar alma tutumları ölçeği” ve “Sporda ahlaktan uzaklaşma ölçeği kısa formu” kullanılmıştır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistik ve MANOVA teknikleri kullanılmış, verilerin yorumlanmasında .05 anlamlılık düzeyi dikkate alınmıştır. Araştırma bulgularına göre sporcuların ahlaki karar alma tutumları iyi düzeyde ve ahlaktan uzaklaşma tutumları ise düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Kadın sporcuların puanları erkek sporculardan; Bireysel sporlarla uğraşanların tutumları takım sporcularından daha iyidir. Ortaokul ile lisede öğrenim gören sporcuların ahlaki karar alma tutumları ile ortaokulda öğrenim gören sporcuların ahlaktan uzaklaşma tutumları daha olumludur. 6 yıldan daha az sporla uğraşanların ahlaki karar alma tutumları daha yüksektir. Sportif başarı olması bakımından tutum puanlarında anlamlı farklılığa rastlanmamıştır. Sonuç olarak sporcuların ahlaki tutumları ve ahlaktan uzaklaşma tutumlarının iyi düzeyde olduğu söylenebilir

Anahtar Kelimeler: Altyapı Sporcuları, Ahlaki Karar Alma, Sporda Ahlaktan Uzaklaşma

* Doç. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, murat.kangalgil@deu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7480-199X

** Dr., Milli Eğitim Bakanlığı, Eski 75. Yıl Anadolu Lisesi, dr.ahmettemel@gmail.com, ORCID: 0000-0001-9215-6106

*** Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, temre42@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-1129-779X

**** Doç. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, tugbay.inan@deu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3573-8086

Abstract

In this study, it is aimed to examine young athletes' attitudes towards moral decision-making and distancing from moral values in sports. The sample of the study consisted of 870 athletes who were active-licensee and reached by using the simple random sampling method in 2021. "The Scale of Moral Decision-Making Attitudes among Young Athletes" and "The Scale of Distancing from Moral Values in Sports-Short Form" were used as data collection tools. Descriptive statistics and MANOVA techniques were used in the analysis of the data, and .05 significance level was taken into account in the interpretation of the data. According to the findings of the study, it was determined that the moral decision-making attitudes of the athletes were at a good level and their attitudes towards distancing from moral values were low. The mean scores taken by the female athletes were found to be better than those of the male athletes and the attitudes of those engaged in individual sports were found to be better than those of the athletes engaged in team sports. The moral decision-making attitudes of the middle school and high school athletes and the middle school athletes' attitudes towards distancing from moral values were found to be better. Those who had been doing sports for less than 6 years were found to have better moral decision-making attitudes. Sportive success was found to be a variable not significantly influential on the attitude scores. As a result, it can be said that the moral decision-making attitudes of the participating athletes are at a good level and their attitudes towards distancing from moral values in sports are at a low level.

Keywords: Young Athletes, Moral Decision-Making, Distancing From Moral Values

Giriş

Eğitim sistemimizin temel amacı değerlerimiz ve yetkinliklerle bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip bireyler yetiştirmektir. Beden eğitimi ve spor; dürüstlük, hoşgörü, işbirliği ve saygı gibi temel ahlaki değerlerin gelişmesinde önemli rol oynamaktadır (MEB, 2018; NASPE, 2005). Bireyler spor kültürünün fair play, olimpizm ve spor ahlakı gibi kavramlarına eğitim kurumları aracılığı ile sahip olabilmektedir (Sezen ve Yıldırım, 2007). Ahlak kavramı spor bağlamında incelendiğinde; sporcuların iyi-kötü, doğru-yanlış gibi değer yargılarını düzenleyen, kurallar, kısıtlamalar ve değerlendirmeler ile karşılaşmaktadır (Sivrikaya ve Sivrikaya, 2020).

Bireylerin günlük yaşamdaki davranış ve ahlaki tutumları, spor müsabakalarında mücadele ve kazanma hırsları ile birlikte daha görünür olmaktadır (Kuter ve Kuter, 2012). Sportif mücadelenin kazanmaya odaklı olması ahlaki karar alma durumlarını olumsuz etkilemektedir (Bureau vd., 2012; Tanrıverdi, 2012). Öyle ki çocuklar, oyun içerisinde kazanmak adına her türlü hile ve yalana başvurma eğilimi gösterebilmektedir (Lickona, 1996). Kazanma güdüsüyle birlikte sporcular her türlü yasaklı maddeyi kullanabilmekte ve ırkçılık gibi insanlık dışı davranışları sergileyebilmektedir (Jang, 2013). Türkiye'de spor sahalarında ahlaki olmayan davranışlar her geçen gün artmakta ve bu sorunlar hemen her gün medyada gündeme gelmektedir (Gürpınar, 2014b). Spor eğitiminde amaç, sporcuların yalnızca spor performanslarını en üst düzeye çıkarmak değildir. Sporcuların, evrensel ahlaki değer yargılarını

kabullenmeleri ve bunu spor müsabakalarına yansıtılmaları spor etiğinin temel prensibidir (Tanrıverdi, 2012). Sporcular aldıkları karar neticesinde ahlaklı olmakta veya ahlaktan uzaklaşmaktadır.

Bandura'nın (1991) ahlaki davranışların düzenlenmesiyle ilgili geliştirdiği "Ahlaktan uzaklaşma mekanizmaları" kuramının sekiz basamağı vardır. Bunlar:

1. Ahlaksızlığı meşrulaştırma,
2. Örtmeceli sınıflandırma,
3. Avantajlı sınıflandırma,
4. Sorumluluğun yer değiştirmesi,
5. Sorumluluğun dağılması,
6. Sonuçların saptırılması,
7. İnsani özelliklerden uzaklaşma ve
8. Suça dayanak oluşturma.

Kişiler uygun olan bir basamağı seçip kullanarak sorumluluk hissetmeden yanlış işler yapmaya dayanak oluşturmakta ve böylece gelecekte yapacakları olumsuz davranışlarla ilgili üzerlerindeki baskıyı azaltmaktadırlar (akt. Gürpınar, 2015). Sporda ahlaktan uzaklaşma mekanizmaları; doping maddelerine karşı olumlu tutum (Lucidi vd., 2004; Hodge vd., 2013), kural ihlalleri (Tsai vd., 2014; Temel vd., 2021), rakibe ve takım arkadaşlarına antisosyal davranışlar gösterme (Karagün ve Çağlayan, 2014; Hodge ve Gucciardi, 2015; Jones vd., 2017) ve saldırganlık (Albouza vd., 2017) gibi boyutlarda sınıflanmaktadır.

Literatüre bakıldığında, sporcuların ahlaki karar alma tutumlarının çok düşük düzeylerde olduğu görülmüştür (Böyükelhan vd., 2019; Doğru, 2019; Güvendi vd., 2019). Bunun neticesinde ahlaktan uzaklaştıkları sonucuna ulaşılmıştır. İstenmeyen bu durumlar genellikle takım sporlarında ve özellikle amatör futbolda görülmektedir (Sarı ve Deryahanoğlu, 2019; Türksoy Işım vd., 2019).

Spor yalnızca spor yapanı değil onu izleyen insanları da etki altına almaktadır. Spor sahalarında görülen olumlu veya yanlış bir davranış iletişim araçları ile büyük kitlelere ulaşmaktadır. Çağımızda sosyal medyanın da etkisiyle bu durumun etki alanı genişlemiştir. Sağlıklı toplumun gelişimine katkı sağlamak amacıyla sporcuların ahlaki tutumları merak edilmektedir. Buradan hareketle araştırma, Türkiye genelinde farklı branşların altyapı takımlarında yer alan öğrenci-sporcuların spora ilişkin ahlaki karar alma tutumları ve ahlaktan uzaklaşma düzeylerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Literatürde sporda ahlaki karar alma ile sporda ahlaktan uzaklaşma ayrı ayrı değerlendirilmektedir. Yapılan bu çalışmayla birlikte ahlaki karar alma ve sporda ahlaki konunun belirlenmesiyle ilgili olarak elde edilecek bulgularının önemli olacağı düşünülmektedir.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli (korelasyon) çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişimin niteliğini belirleyen ve büyük örneklem gruplarında ilişkilerin fark edilmesi için kullanılan ekonomik bir modeldir (Can, 2019, s. 9; Karasar, 2017, s. 114).

Araştırmanın Evren ve Örnekleme

Araştırmanın evrenini 2021 yılında lisanslı-aktif olarak sporla uğraşan sporcu öğrenciler oluşturmuştur. 2018 verilerine göre ülkemizde yaklaşık 696.000 aktif sporcu bulunmaktadır (GSB, 2018). Araştırmada, evreni oluşturan yaklaşık 696.000 kişiden örnekleme en az 384 faal altyapı sporcusu (Can, 2019, s. 28) alınmalıdır. Bir başka öneriye göre 500 kişilik örneklem grubu çok iyi sonuçlar vermektedir (Tavşancıl, 2018, s. 51). Örneklem grubu basit tesadüfi yöntemle seçilmiş ve araştırmaya 516 erkek, 354 kadın; 162 ortaokul, 397 lise, 311 üniversite; 567'si bireysel ve 303 takım sporcusu olarak toplam 870 sporcu öğrenci katılmıştır. Sporcu öğrencilerinin özellikleri Tablo 1'dedir.

Tablo 1. Araştırmaya katılan sporcuların demografik özellikleri

Değişken	Alt kategoriler	f	%	Toplam
Cinsiyet	Erkek	516	59,3	870
	Kadın	354	4,7	
Eğitim seviyesi	Ortaokul	162	18,6	
	Lise	397	45,6	
	Üniversite	311	35,7	
Spor branşı	Bireysel	567	65,2	
	Takım	303	34,8	
	Halter	199	22,9	
	Futbol	141	16,2	
	Atletizm	60	6,9	
	Voleybol	70	8,0	
	Basketbol	48	5,5	
	Hentbol	44	5,1	
	Detaylı spor branşları	Wushu	34	
		Taekwondo	40	4,6
		Güreş	56	6,4
Judo		52	6,0	
Tenis		34	3,9	
Badminton		36	4,1	
Bisiklet		56	6,4	

Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak demografik bilgi formu, “Altyapı sporcularında ahlaki karar alma tutumları ölçeği” ve “Sporda ahlaktan uzaklaşma ölçeği” kullanılmıştır.

Altyapı Sporcularında Ahlaki Karar Alma Tutumları Ölçeği

Lee, Whitehead ve Ntoumanis (2007) tarafından geliştirilen “Altyapı Sporlarında Ahlaki Karar Alma Tutumları Ölçeğinin (AMDYSQ)” 11-19 yaşındaki Türk sporculara uyarlanması Gürpınar (2014a) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin cronbach alpha katsayısı .76, test-tekrar test güvenilirlik katsayısı .85 olarak bulunmuştur. 3 alt boyut ve 9 maddeden oluşan ölçek Kesinlikle Katılmıyorum (1) ve Kesinlikle Katılıyorum (5) arasında puanlanan 5'li likert tipindedir. Ölçekten alınan yüksek puanlar, sporcu öğrencilerin ahlaki karar alma tutumlarının olumlu yönde olduğunu göstermektedir.

Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Ölçeği

Boardley ve Kavussanu (2008) tarafından geliştirilen “Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Ölçeği Kısa Formu Ölçeği” Gürpınar (2015) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. 8 madde ve tek boyuttan oluşan ölçeğin cronbach alfa güvenilirlik katsayısı .77 olarak bulunmuştur. 7'li likert tipinde ki ölçeğin her bir maddesinden alınabilecek en düşük puan 1, en yüksek puan 7'dir. Ölçekten alınacak yüksek puanlar ahlaktan uzaklaşıldığını ifade etmektedir.

Verilerin Toplanması

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan (29.12.2020 tarih ve 86837521-050.99-E.58995 sayılı) etik rapor alınarak çalışmaya başlanmıştır. Covid-19 pandemi sürecinde okulların yüz yüze eğitim yapamaması dolayısıyla veriler elektronik olarak (docs.google.com/forms/d/1lzLJieJBtb0b-9vkkbvhw4kvYKoj_YSfaWH93LPXz0/edit) toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Elde edilen veriler, SPSS (Ver: 21.0) istatistik paket programına yüklenerek verilerin normal dağılıma uygunluğu -1,96 ile +1,96 referans değerleri dikkate alınarak kontrol edilmiştir (Can, 2019, s. 85). “Ahlaki karar alma” (çarpıklık -,866; basıklık ,757) ve “Ahlaktan uzaklaşma” (çarpıklık ,577; basıklık ,579) için uygun değerler tespit edildiğinden parametrik testler yapılmıştır. Veriler, aritmetik ortalama (\bar{x}), standart sapma, frekans ve yüzdeler şeklinde ifade edilerek yanılma düzeyi .05 olarak alınmıştır. Araştırmada birden fazla bağımlı değişken bulunduğu (Ahlaki karar alma ve Sporda ahlaktan uzaklaşma) MANOVA analizi (Tabachnick ve Fidell, 2015, s. 253) yapılmıştır. İkili karşılaştırmalarda Bonferroni testi kullanılmış ve varyans-kovaryans matrislerinin homojenliği Box's M testi ile incelenmiştir. Box's M testi skorları homojen dağıldığından “λ Wilks lamda” (Can, 2019, s. 252) değeri dikkate alınmıştır.

Bulgular

Tablo 2. Sporcu öğrencilerin ahlaki karar alma ve sporda ahlaktan uzaklaşma puanları

	Min	Max	n	\bar{x}	Ss
Ahlaki karar alma	1,67	5,00	870	4,17	,632
Sporda ahlaktan uzaklaşma	1,00	7,00	870	2,81	1,02

Tablo 2'de sporcu öğrencilerin ahlaki karar alma ve sporda ahlaktan uzaklaşma puanları görülmektedir. Sporcu öğrenciler, ahlaki karar alma konusunda iyi ($\bar{x}=4,17$) düzeyde olduğu ve düşük düzeyde ($\bar{x}=2,81$) sporda ahlaktan uzaklaştığı görülmektedir.

Tablo 3. Spor branşına göre sporcu öğrencilerin manova analizi ile karşılaştırılması

	Bireysel (n=567)		Takım (n=303)		F	P
	\bar{x}	Ss	\bar{x}	Ss		
Ahlaki karar alma	4,24	,650	4,06	,579	16,285	,000*
Sporda ahlaktan uzaklaşma	2,75	1,05	2,93	,965	6,443	,011*

*(p<.05)

Sporcu öğrencilerin yapmış oldukları spor branşının türüne göre MANOVA analizi sonuçları incelendiğinde, spor branşı boyutunda anlamlı farklılığa rastlanmıştır [$\lambda=.981$; $F(2, 867)=8,398$; $p=.000$; $\eta^2=.019$]. Ahlaki karar alma boyutunda [$F(1, 868)=16,28$; $p=.000$; $\eta^2=.018$] ve Sporda ahlaktan uzaklaşma boyutunda [$F(1, 868)=6,44$; $p=.011$; $\eta^2=.007$] bireysel sporla uğraşan bireylerin puanları daha iyi düzeydedir.

Tablo 4. Cinsiyete göre sporcu öğrencilerin manova analizi ile karşılaştırılması

	Erkek (n=516)		Kadın (n=354)		F	P
	\bar{x}	Ss	\bar{x}	Ss		
Ahlaki karar alma	4,05	,679	4,35	,508	49,074	,000*
Sporda ahlaktan uzaklaşma	2,97	1,09	2,58	,875	29,925	,000*

*(p<.05)

Sporcu öğrencilerin cinsiyetlerine göre MANOVA analizi sonuçları incelendiğinde anlamlı farklılığa rastlanmıştır [$\lambda=.940$; $F(2, 867)=27,827$; $p=.000$; $\eta^2=.060$]. Ahlaki karar alma boyutunda [$F(1, 868)=49,07$; $p=.000$; $\eta^2=.054$] ve sporda ahlaktan uzaklaşma boyutunda [$F(1, 868)=29,92$; $p=.000$; $\eta^2=.033$] kadın sporcu öğrencilerin puanları erkek sporcu öğrencilerden daha iyidir.

Tablo 5. Eğitim düzeyine göre sporcu öğrencilerin manova analizi ile karşılaştırılması

	Ortaokul (n=516)		Lise (n=354)		Üniversite (n=311)		F	P
	\bar{x}	Ss	\bar{x}	Ss	\bar{x}	Ss		
Ahlaki karar alma	4,31	,665	4,21	,596	4,06	,642	9,664	,000*
Sporda ahlaktan uzaklaşma	2,59	1,06	2,84	,976	2,88	1,06	4,594	,010*

*(p<.05)

Sporcu öğrencilerin eğitim düzeyine göre MANOVA analizi sonuçları incelendiğinde anlamlı farklılığa rastlanmıştır [$\lambda=.973$; $F(4, 1732)=5,922$; $p=.000$; $\eta^2=.013$]. Ahlaki karar alma boyutunda [$F(2, 867)=9,66$; $p=.000$; $\eta^2=.022$] ortaokul ile lise düzeyindeki öğrencilerin puanları üniversitede okuyan öğrencilerden; Sporda ahlaktan uzaklaşma boyutunda [$F(2, 867)=4,59$; $p=.010$; $\eta^2=.010$] ortaokulda okuyan sporcuların puanları lise ve üniversitede okuyan öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 6. Spor yapma yılına göre sporcu öğrencilerin manova analizi ile karşılaştırılması

	3 yıldan az (n=283)		3 - 5 yıl (n=261)		6 yıl + (n=326)		F	P
	\bar{x}	Ss	\bar{x}	Ss	\bar{x}	Ss		
Ahlaki karar alma	4,24	,626	4,22	,623	4,08	,635	5,840	,003*
Sporda ahlaktan uzaklaşma	2,77	,992	2,81	1,05	2,84	1,04	,315	,730

*(p<.05)

Sporcu öğrencilerin sporla uğraşma yılına göre MANOVA analizi sonuçları incelendiğinde anlamlı farklılığa rastlanmıştır [$\lambda=.985$; $F(4, 1730)=3,218$; $p=.012$; $\eta^2=.007$]. Ahlaki karar alma boyutunda [$F(2, 867)=5,84$; $p=.003$; $\eta^2=.013$] 3 yıldan az spor yapanlar ile 3 - 5 yıl arasında spor yapanların puanları 6 yıl üzerinde spor yapanlardan anlamlı derecede yüksektir. Sporda ahlaktan uzaklaşma boyutunda [$F(2, 867)=.315$; $p=.730$; $\eta^2=.001$] ise anlamlı farklılığa rastlanmamıştır.

Tablo 7. Sportif başarıya göre sporcu öğrencilerin manova analizi ile karşılaştırılması

	Derece yok (n=409)		İl (n=180)		Ulusal (n=212)		Uluslararası (n=69)		F	P
	\bar{x}	Ss	\bar{x}	Ss	\bar{x}	Ss	\bar{x}	Ss		
Ahlaki karar alma	4,16	,634	4,15	,626	4,22	,585	4,16	,768	,571	,634
Sporda ahlaktan uzaklaşma	2,80	1,02	2,89	1,03	2,79	1,00	2,73	1,13	,499	,683

*(p<.05)

Sporcu öğrencilerin başarılarına göre MANOVA analizi sonuçları incelendiğinde anlamlı farklılığa rastlanmamıştır [$\lambda=.996$; $F(6, 1732)=.565$; $p=.758$; $\eta^2=.002$]. Ahlaki karar alma boyutunda [$F(3, 866)=.571$; $p=.634$; $\eta^2=.002$] ve Sporda ahlaktan uzaklaşma boyutunda [$F(3, 866)=.499$; $p=.683$; $\eta^2=.002$] anlamlı farklılık bulunamamıştır.

Tartışma

Araştırmaya katılan 870 altyapı sporcusunun ahlaki karar alma tutumları iyi düzeyde, sporda ahlaktan uzaklaşma tutumları ise düşük seviyede tespit edilmiştir. Sporda ahlaki karar alma ilgili literatür bulguları incelendiğinde Arslan (2018) çalışmasında bocce ve dart sporcularının ahlaki karar alma durumlarını incelemiş ve çalışma sonucunda olumlu bulgular elde etmiştir. Satman (2018) da ortaokul düzeyinde spor yapan ve yapmayan öğrencilerin ahlaki karar alma puanlarının genel olarak iyi seviyede olduğunu tespit etmiştir. Yapılan spor branşının niteliğine göre ahlaki karar alma durumları etkilenebilmektedir. Sarı ve Köleli'nin (2020) araştırmasında ferdi ve takım sporlarıyla uğraşan sporcuların puanları orta düzeyde bulunmuştur. Sivrikaya ve Sivrikaya (2020) da benzer şekilde amatör ligde oynayan futbolcuların ahlaki karar alma tutumlarını orta düzeyde bulmuştur. Takım sporlarından farklı olarak ferdi branşlardan güreş üzerine yapılan araştırmada orta düzey puanlara ulaşılmıştır (Güvendi vd., 2019). Bu çalışmaların aksine Doğru'nun (2019) araştırmasında ortaokul düzeyinde eğitim gören sporcuların ahlaki karar alma puanları düşük seviyelerde bulunmuştur. Farklı yaş kategorilerinde uygulanan başka bir araştırmada ise sporcuların ahlaki karar durumları orta seviyenin aşağısında bulunmuştur (Böyükkelhan vd., 2019). Ahlaki karar alma durumları eğitim kademesi, örneklem grubunun farklılığı ve yapılan branşın niteliği gibi durumlardan yola çıkarak farklı sonuçlara ulaşmak mümkündür. Sporda ahlaktan uzaklaşma ile ilgili literatürde orta ve düşük seviyelerde uzaklaşma bulgularına ulaşılmıştır. Çavdar'ın (2019) çalışmasında lise ve üniversitede öğrenim gören kadın futbolcuların ahlaktan uzaklaşma puanları düşük seviyededir. Şeker ve Uslu'nun (2020) araştırmasında spor yapan ve yapmayan üniversite öğrencilerinin sporda ahlaktan uzaklaşma puanları düşük seviyelerde bulunmuştur. Akoğlu vd., (2019)'nin çalışmasında uluslararası müsabakalara katılan milli sporcuların ahlaktan uzaklaşma puanları çok düşük bulunmuştur. Ortaokul düzeyinde okul sporlarına katılım durumları gözetildiğinde orta düzeyde ahlaktan uzaklaşma vardır (Turan, 2020). Amatör lig futbolcularında (Türksoy Işım vd., 2019) ve genel olarak takım branşlarında (Altun vd., 2018; Sarı ve Deryahanoğlu, 2019) ahlaktan uzaklaşma durumları orta düzeydedir. Takım sporları ile uğraşanların genel olarak ahlaki karar alma ve sporda ahlaktan uzaklaşma durumları genel itibariyle olumsuz etkilenmiştir.

Yapılan spor branşının niteliğine göre bireysel sporlarla uğraşanların puanları takım sporuyla uğraşanlardan daha iyi düzeyde bulunmuştur. Literatür incelendiğinde ahlaki karar alma durumlarının ferdi sporlarla uğraşanlar lehine olduğunu doğrulayan çalışmalar mevcuttur (Gürpınar, 2014b; Özbek ve Nalbant, 2016). Boardley ve Kavussanu'ya (2011) göre sporda ahlak dışı bir karar takımca alındığında sporcunun olumsuz kararı algıladığı bireysel sorumluluk azalmaktadır. Böylece "sorumluluğun dağılması" kodunda sporcu kendi eylemini içerisinde bulunduğu diğer topluluk üyelerine yüklediğinden bir sorumluluk hissetmez ve ahlaki tutumdan uzaklaşma artar. Literatürde takım sporcularıyla yapılan araştırmalarda ahlaktan uzaklaşma durumları daha belirgin olmaktadır (Sarı ve Deryahanoğlu, 2019; Türksoy Işım vd., 2019). Ahlaktan uzaklaşılma neticesinde takım sporcularının öfke ve saldırganlık düzeyleri yüksek seviyelerdedir (Güvendi ve Keskin, 2020).

Cinsiyete göre kadın sporcuların ahlaki karar alma ve sporda ahlaktan uzaklaşma tutumları erkek sporculardan daha iyidir. Kadın sporcuların ahlaki karar alma tutumlarının iyi (Gürpınar, 2014b; Özbek ve Nalbant, 2016), erkek sporcuların ahlaki karar alma tutumlarının iyi (Atalay, 2016; Büyükelhan vd., 2020; Çağlayan, 2017; Doğru, 2019) olduğu gibi fark çıkmayan (Arslan, 2018) çalışma bulgularına da rastlanmıştır. Literatür sonuçlarından hareketle cinsiyet değişkenine göre ahlaki karar alma boyutunda görüş birliğine ulaşılamamıştır. Ahlaktan uzaklaşma boyutunda ise erkek sporcuların daha olumsuz olduğu bilinmektedir (Altun ve Güvendi, 2019; Boardley ve Kavussanu, 2007; Shields vd., 2015; Stanger vd., 2013; Tsai ve Fung, 2005; Turan, 2020). Toplum içerisinde kadınların öfke ve saldırganlık davranışlarının bastırıldığı, erkeklerin ise öfke ve saldırganlık gibi davranışlarının toplum tarafından kabullenildiği ya da desteklendiği söylenebilir (Çavdar, 2018).

Araştırma bulgularımızda eğitim düzeyi arttıkça ahlaki durum olumsuzla doğru gittiği görülmektedir. Literatür incelendiğinde, sporcuların ahlaki karar alma durumlarının ortaokul seviyesinde iyi olduğu (Gürpınar, 2014b; Büyükelhan vd., 2019) gibi üst kademedede daha iyi olduğunu doğrulayan (Altın ve Özsarı, 2017; Atalay, 2016; Sivrikaya ve Sivrikaya, 2020) ve öğretim kademesinin etkisinin olmadığı (Arslan, 2018; Özbek ve Nalbant, 2016) bulgularına ulaşılmıştır. Sporda ahlaktan uzaklaşma boyutunda Altın ve Özsarı'nın (2017) çalışmasında yaş ilerledikçe ahlaki karar alma olumsuz etkilenirken Boardley ve Kavussanu'nun (2007) çalışmasında yaş ve eğitim düzeyinin artmasıyla daha ahlaki davranıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışma sonuçlarından farklı olarak öğretim kademesiyle ahlaki tutumların ilişkili olmadığı çalışma sonuçlarına da ulaşılmıştır (Çavdar, 2019; Shields vd., 2015).

Araştırmamızda 3 yıldan az ve 6 yıldan daha az süreyle sporla uğraşanların ahlaki karar alma tutumları daha olumludur. Sporda ahlaktan uzaklaşma ile sporla uğraşma yılı arasında ise fark bulunmamıştır. Gürpınar'ın (2014b) araştırmasında 4 yıldan az sporla uğraşanların hileyi benimsemek ve yarışmaseverlik tutumları daha olumludur. Benzer sonuçlar Atalay'ın (2016) çalışmasında 3 yıldan az spor yapanlar lehinedir. Doğru'nun (2019) çalışmasında ise sedanter öğrencilerin tutumları daha iyi bulunmuştur. Bu sonuçlardan farklı olarak Büyükelhan vd., (2019) araştırmasında 7 yıldan fazla sporla uğraşanların tutumlarının daha iyi olduğu sonucuna ulaşımlardır. Güvendi vd., (2019)'nin çalışmasında spor yapma yılı arttıkça ahlaki karar alma tutumlarının iyileştiği sonucuna ulaşılmıştır. Literatürde spor yapma yılıyla ahlaki karar alma boyutunda farklı sonuçlara ulaşılmış ve görüş birliği sağlanamamıştır. Sporda ahlaktan uzaklaşma boyutunda ise literatürde benzer sonuçlar yer almaktadır. Genel kanı spor yapma yılı ile ahlaktan uzaklaşma arasında ilişki yoktur (Altun ve Güvendi, 2019; Çavdar, 2019; Shields vd., 2015).

Araştırma bulgularımızda sporcuların, sportif başarısının olup olmamasına göre ahlaki karar alma ve sporda ahlaktan uzaklaşma tutumları açısından farklılığa rastlanmamıştır. Araştırma bulgularımıza benzer şekilde Sofia ve Cruz (2017), sporcuların sportif faaliyetler esnasındaki öfke ve saldırganlık gibi anti-sosyal davranışlarının sportif başarı düzeyine göre farklılık göstermediğini belirtmişlerdir. Kişisel performansları ile zorlukların üstesinden gelmeye çalışan sporcuların anti-sosyal davranışları daha azdır (Boardley ve Kavussanu, 2010; Sage ve Kavussanu, 2007).

Sonuç ve Öneriler

Araştırmamızın sonucunda öğrenci altyapı sporcularının ahlaki karar alma ve sporda ahlaktan uzaklaşma tutumları olumlu düzeydedir. Ferdi sporlarla uğraşan sporcuların, kadın sporcuların ve ortaokul-lisede öğrenim gören öğrenci sporcuların tutumları daha olumludur. 6 yıldan daha az spor yapanların ahlaki karar alma tutumları daha iyi iken, ahlaktan uzaklaşma boyutunda fark bulunamamıştır. Sportif başarı durumuna göre tutumlarda farklılığa rastlanmamıştır. Araştırma sonuçlarından hareketle takım sporcularına fair play konusunda destek olunması önerilebilir.

Investigation of Young Athletes' Attitudes towards Moral Decision Making and Distancing from Moral Values

*Murat Kangalgil**
*Ahmet Temel***
*Tevfik Emre****
*Tuğbay İnan*****

Purpose

Sport affects not only those who do sports but also the people who watch it. A positive or wrong behavior seen in sports fields reaches large masses with communication tools. In our age, the effect of this situation has expanded with the effect of social media. In order to contribute to the development of a healthy society, the moral attitudes of athletes should be good. In this connection, the current study was conducted to determine young athletes' attitudes towards moral decision-making and distancing from moral values.

Method

In this study, the relational survey model, one of the quantitative research methods, was used. The relational survey model is an economic model that determines the nature of the change between many variables and is used to recognize the relationships in large sample groups (Can, 2019, p. 9; Karasar, 2017, p. 114). The sample group was chosen by using the simple random sampling method. As a result, a total of 870 young athletes were included in the study. Of the participating athletes, 516 are male and

* Assoc. Dr., Dokuz Eylül University, Faculty of Sport Sciences, murat.kangalgil@deu.edu.tr , ORCID: 0000-0002-7480-199X

** Dr., Ministry of National Education, Eskiil 75. Yil Anatolian High School, dr.ahmettemel@gmail.com, ORCID:0000-0001-9215-6106

*** Niğde Ömer Halisdemir University, Faculty of Sport Sciences, temre42@hotmail.com ,ORCID: 0000-0002-1129-779X

**** Assoc. Dr., Dokuz Eylül University, Faculty of Sport Sciences, tugbay.inan@deu.edu.tr ,ORCID: 0000-0002-3573-8086

354 are female; 162 are middle school students, 397 are high school students and 311 are university students and 567 are engaged in individual sports and 303 are engaged in team sports. "The Scale of Moral Decision-Making Attitudes among Young Athletes" and "The Scale of Distancing from Moral Values in Sports-Short Form" were used as data collection tools. Descriptive statistics and MANOVA techniques were used in the analysis of the data, and .05 significance level was taken into account in the interpretation of the data.

Results

It was observed that the attitudes of the participating athletes towards moral decision-making are at a good level ($\bar{x}=4.17$) and their attitudes towards distancing from moral values are at a low level ($\bar{x}=2.81$). The attitude scores of the athletes engaged in individual sports are better than those of the athletes engaged in team sports. The attitude scores of the female athletes are better than those of the male athletes in terms of both moral decision making and distancing from moral values in sports. In the moral decision-making dimension, the scores of the middle school athletes and high school athletes are better than those of the university athletes. In the distancing from moral values dimension, the scores of the middle school athletes are better than those of the high school and university athletes. In the moral decision-making dimension, the scores of those who do sports for less than 3 years and those who do sports between 3 and 5 years are significantly higher than those who do sports over 6 years. No significant difference was found in the dimension of distancing from moral values in sports depending on the length of doing sports.

Discussion

Arslan (2018) examined the moral decision-making status of bocce and darts athletes in his study and obtained positive findings. Satman (2018) found that the moral decision-making scores of students who do sports and those who do not do sports at secondary school level are generally at a good level. Contrary to these studies, in the study conducted by Doğru (2019), the moral decision-making scores of athletes studying at secondary school level were found to be low.

When the literature is examined, it is seen that there are studies confirming that moral decision-making attitudes are in favor of those who engage in individual sports (Gürpınar, 2014b; Özbek and Nalbant, 2016). According to Boardley and Kavussanu (2011), when an immoral decision is taken by the team in sports, the individual responsibility that the athlete perceives decreases. Thus, in the code of "dissolution of responsibility", the athlete does not feel a responsibility since he/she ascribes his/her own action to other team members, and distancing from moral values increases.

In the current study, it was found that the female athletes' attitudes towards moral decision-making and distancing from moral values in sports are better than those of the male athletes. In the relevant literature, there are different results reported in this regard. For example, it was reported that female athletes have good moral decision-making attitudes (Gürpınar, 2014b; Özbek and Nalbant, 2016) and it was also reported that male athletes have good moral decision-making attitudes (Atalay, 2016; Büyükelhan et al., 2020; Çağlayan, 2017; Doğru, 2019). On the other, hand Arslan (2018) reported that gender is not a variable influential on the attitudes of athletes.

In the current study, it was seen that as the level of education increases, the distancing from moral values also increases. When the literature is examined, it is seen the moral decision-making attitudes of athletes are good at the secondary school level (Gürpınar, 2014b; Büyükelhan et al., 2019), yet, there are some studies reporting that they are better at upper levels (Altın and Özсарı, 2017; Atalay, 2016; Sivrikaya and Sivrikaya, 2020). On the other hand, some studies argue that grade level is not a variable influential on the attitudes of athletes (Arslan, 2018; Özbek and Nalbant, 2016).

In the literature, different results have been reached in the dimension of moral decision making depending on the length of doing sports, and a consensus has not been achieved. Similar results are found in the literature in the dimension of distancing from moral values in sports. The general belief is that there is no relationship between the length of doing sports and distancing from moral values (Çavdar, 2019; Shields et al., 2015).

Sofia and Cruz (2017) stated that anti-social behaviors of athletes such as anger and aggression during sports activities do not vary depending on their sportive success level. Anti-social behaviors of athletes who try to overcome difficulties with their personal performances are less (Boardley and Kavussanu, 2010; Sage and Kavussanu, 2007).

Conclusion

As a result of the study, it can be said that the moral decision-making attitudes of the participating athletes are at a good level and their attitudes towards distancing from moral values in sports are at a low level. The attitudes of the athletes who are engaged in individual sports, who are female and who are middle school and high school students are more positive. While the moral decision-making attitudes of those who do sports for less than 6 years are better, there is no difference in the dimension of distancing from moral values depending on the length of service. No difference was found in attitudes according to sportive success.

Kaynakça/References

- Akoğlu, H. E., Ayyıldız, E., & Sunay, H. (2019). *Uluslararası spor organizasyonlarına katılan sporcuların sporda ahlaktan uzaklaşma ve sportmenlik davranışlarının incelenmesi*. II. Dünya Spor Bilimleri Araştırmaları Kongresi, 21-24, Manisa, Türkiye.
- Albouza, Y., D'Arripe-Longueville, F., & Corrion, K. (2017). Role of resistive self-regulatory efficacy and moral disengagement in the relationship between values and aggressiveness in athletes. *International Journal of Behavioral Research and Psychology*, 5(1), 209-217. <http://dx.doi.org/10.19070/2332-3000-1700037>
- Altın, M., & Özсарı, A. (2017). Sporcu eğitim merkezlerinde yatılı olarak eğitim gören sporcuların ahlaki karar alma tutumları. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD)*, 3(1), 133-145. <https://dergipark.org.tr/pub/intjcss/issue/30960/337225>
- Altun, M., & Güvendi, B. (2019). Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersi sportmenlik davranışlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 11(18), 2224-2240. <https://doi.org/10.26466/opus.570922>
- Altun, M., Tunçel, M., & Güvendi, B. (2018). *Spor Bilimleri Fakültesinde okuyan öğrencilerin ahlaktan uzaklaşma düzeyleri*. 2. Uluslararası Multidisiplinler Çalışmaları Kongresi, 20-28, Adana, Türkiye.
- Arslan, B. (2018). *Türkiye'deki bocce ve dart sporcularının ahlaki karar alma tutumlarının incelenmesi* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Bartın Üniversitesi.

- Atalay, A. (2016). Türkiye'de üniversitelerde eğitim gören öğrenci-sporcuların ahlaki karar alma tutumları. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(31), 53-66. <https://doi.org/10.16992/ASOS.1331>
- Bandura, A. (1991). Social cognitive theory of moral thought and action. In W. M. Kurtines & J.L. Gewirtz (Eds.), *Handbook of moral behavior and development: Volume 1: Theory* (pp. 45-103). Psychology Press, NY: Taylor and Francis.
- Boardley, I. D., & Kavussanu, M. (2007). Development and validation of the moral disengagement in sport scale. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 29(5), 608-628. <https://doi.org/10.1123/jsep.29.5.608>
- Boardley, I. D., & Kavussanu, M. (2011). Moral disengagement in sport. *International Review of Sport and Exercise Psychology*, 4(2), 93-108. <https://doi.org/10.1080/1750984X.2011.570361>
- Boardley, I. D., & Kavussanu, M. (2010). Effects of goal orientation and perceived value of toughness on antisocial behavior in soccer: The mediating role of moral disengagement. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 32(2), 176-192. <https://doi.org/10.1123/jsep.32.2.176>
- Büyükelhan, E., Özdilek, Ç., Kaya, T., & Öztürk, Y. (2019). Bazı değişkenlere göre öğrenci sporcuların ahlaki karar alma tutumlarının incelenmesi. *Spor metre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 17(4), 172-180. <https://doi.org/10.33689/spormetre.579557>
- Bureau, J. S., Vallerand R. J., Ntoumanis, N., & Lafreniere, M. A. K. (2012). On passion and moral behaviour in achievement settings; the mediating role of pride. *Motiv Emot*, 37(1), 121-133. <https://doi.org/10.1007/s11031-012-9292-7>
- Can A. (2019). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi*. 8. Baskı, Pegem Akademi. <https://doi.org/10.14527/9786053644484>
- Çağlayan, A. Özbar, N., Türkmen, N., & Öztürk, Y. (2017). Spor Bilimleri Fakültesi ve Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin ahlaki karar alma tutumlarının incelenmesi. *Uluslararası Hakemli Psikiyatri ve Psikoloji Araştırmaları Dergisi*, 10, Sonbahar Kış, 20-42. <https://doi.org/10.17360/UHPPD.2017.3.8>
- Çavdar, G. (2019). *Kadın futbolcuların sportmenlik yönelimleri ve sporda ahlaktan uzaklaşma mekanizmalarının farklı değişkenlere göre değerlendirilmesi* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Trabzon Üniversitesi.
- Çavdar, S. (2018). *Lise öğrencilerinin öfke kontrolleri, saldırganlık eğilimleri ve tolerans düzeylerinin spora katılım açısından değerlendirilmesi* [Yayınlanmamış doktora tezi]. Trabzon Üniversitesi.
- Doğru, M. (2019). *Spor yapan ve yapmayan ortaokul öğrencilerinin benlik algısının ahlaki karar alma tutumlarına etkisinin incelenmesi* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Balıkesir Üniversitesi.
- GSB (2018). Sporcu sayıları. <https://shgm.gsb.gov.tr/Sayfalar/175/105/Istatistikler>
- Gürpınar, B. (2014a). Altyapı sporlarında ahlaki karar alma tutumları ölçeğinin Türk kültürüne uyarlanması: Bir Türk örnekleminde geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 39(176), 405-412. <https://doi.org/10.15390/EB.2014.3643>
- Gürpınar, B. (2014b). Sporcu ortaokul ve lise öğrencilerinin spora ait değişkenler açısından ahlaki karar alma tutumları. *Eğitim ve Bilim*, 39(176), 413-424. <https://doi.org/10.15390/EB.2014.3645>
- Gürpınar, B. (2015). Sporda ahlaktan uzaklaşma ölçeği kısa formunun Türk kültürüne uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Spor metre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 13(1), 57-64. https://doi.org/10.1501/Sporm_0000000269
- Güvendi, B., & Keskin, B. (2020). Sporcuların antrenörlerinden algıladıkları etik dışı davranış algısına göre saldırganlık ve öfke davranışlarının incelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 5(2), 134-145. <https://doi.org/10.31680/gaunjs.718565>
- Güvendi, B., Güçlü, M., Güvendi, Y., & Türksoy Işım, A. (2019). *Türkiye şampiyonasına katılan yıldız güreş kız sporcuların spor karakter yapıları ile ahlaki karar alma tutumları*. II. International Physical Education, Sport, Recreation and Dance Congress. 20-21 Nisan, Antalya, Türkiye.
- Hodge, K., & Gucciardi, D. F. (2015). Antisocial and prosocial behavior in sport: The role of motivational climate, basic psychological needs, and moral disengagement. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 37(3), 257-273. <https://doi.org/10.1123/jsep.2014-0225>
- Hodge, K., Hargreaves, E. A., Gerrard, D., & Lonsdale, C. (2013). Psychological mechanisms underlying doping attitudes in sport: Motivation and moral disengagement. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 35(4), 419-432. <https://doi.org/10.1123/jsep.35.4.419>

- Jang, C. Y. (2013): *Development and validation of the sport character scale* [Unpublished doctorate thesis]. The University of Utah. <https://collections.lib.utah.edu/details?id=195958>
- Jones, B. D., Woodman, T., Barlow, M., & Roberts, R. (2017). The darker side of personality: Narcissism predicts moral disengagement and antisocial behavior in sport. *The Sport Psychologist*, 31(2), 109-116. <https://doi.org/10.1123/tsp.2016-0007>
- Karagün, E., & Çağlayan, Ç. (2014). Sporcuların şiddete maruz kalma durumları ile öfke düzeylerinin değerlendirilmesi. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 28, 113-127. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kosbed/issue/25691/271133>
- Karasar, N. (2017). *Bilimsel irade algı çerçevesi ile bilimsel araştırma yöntemi*. 32. Baskı. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kuter, F. Ö., & Kuter, M. (2012). Beden eğitimi ve spor yoluyla değerler eğitimi. *Journal of Education and Humanities: Theory and Practice*, 3(6), 75-94. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/eibd/issue/22679/242186>
- Lickona, T. (1996). Eleven principles of effective character education. *Journal of Moral Education*, 25(1), 93-100. <https://doi.org/10.1080/0305724960250110>
- Lucidi, F., Grano, C., Leone, L., Lombardo, C., & Pesce, C. (2004). Determinants of the intention to use do in substances: An empirical contribution in a sample Italian adolescents. *International Journal of Sport Psychology*, 35(2), 133-148. <https://psycnet.apa.org/record/2004-17520-004>
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). (2018). *Ortaokul beden eğitimi ve spor dersi öğretim programı*. <https://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=324>
- NASPE. (2005). *Moving into the future, national standarts for physical education*. McGraw-Hill Higher Education.
- Özbek, O., & Nalbant, U. (2016). Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ndeki genç sporcuların ahlaki karar alma tutumları. 14. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi. 1-4 Kasım, Antalya, Türkiye.
- Sage, L., & Kavussanu, M. (2007). Multiple goal orientations as predictors of moral behavior in youth soccer. *The Sport Psychologist*, 21(4), 417-437. <https://core.ac.uk/download/pdf/185445213.pdf>
- Sarı, İ., & Deryahanoğlu, G. (2019). Sporcularda ahlaktan uzaklaşmanın güdüsöl iklim ve sporcuların önem verdikleri özellikler ile ilişkisi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 17(4), 91-104. <https://doi.org/10.33689/spormetre.536451>
- Sarı, İ., & Köleli, N. (2020). Antrenör kaynaklı destekleyici ve kısıtlayıcı güdüsöl iklimin sporcuların tükenmişlik ve ahlaki karar alma tutumları ile ilişkisi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 31(2), 69-82. <https://doi.org/10.17644/sbd.537450>
- Satman, M. C. (2018). Ortaokul öğrencilerinin duygusal zeka düzeyleri ile sporda ahlaki karar alma tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Journal of Human Sciences*, 15(1), 635-645. <https://doi.org/10.14687/jhs.v15i1.5095>
- Sezen, G., & Yıldırım, İ. (2007). Beden eğitimi öğretmenlerinin futbolda fair play'e ilişkin olumlu ve olumsuz davranışlara yaklaşımlarının incelenmesi. *Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri Dergisi*, 2(1), 14-22. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sybt/issue/11434/136508>
- Shields, D. L., Funk, C. D., & Bredemeier, B. L. (2015). Predictors of moral disengagement in sport. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 37, 646-658. <https://doi.org/10.1123/jsep.2015-0110>
- Sivrikaya, M., & Sivrikaya, A. (2020). Gelişim ligi futbolcularının ahlaki karar alma tutumlarının incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7(2), 26-45. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/inubesy/issue/56772/706114>
- Sofia, R., & Cruz, J. F. A. (2017). Unveiling anger and aggression in sports: The effects of type of sport, competitive category and success level. *Revista de Psicologia del Deporte*, 26(2), 21-28. <https://psycnet.apa.org/record/2017-54245-002>
- Stanger, N., Kavussanu, M., Boardley, I. D., & Ring, C. (2013). The influence of moral disengagement and negative emotion on antisocial sport behavior. *Sport, Exercise, and Performance Psychology*, 2(2), 117-129. <https://doi.org/10.1037/a0030585>
- Şeker, İ., & Uslu, T. (2020). Spor yapan ve spor yapmayan üniversite öğrencilerinin sosyal beceri, saldırganlık ve spor ahlaki düzeylerinin incelenmesi: Harran Üniversitesi Örneği. *Spor Eğitim Dergisi*, 4(2), 172-189. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/seder/issue/54136/740226>
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2015). Çok değişkenli istatistiklerin kullanımı. 6. Basımdan Çeviri. (Çeviri Editörü: Mustafa Baloğlu). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Tanrıverdi, H. (2012). Spor ahlaki ve şiddet. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 5(8), 1071-1093. https://doi.org/10.9761/JASSS_361

- Tavşancıl, E. (2018). *Tutumların ölçülmesi ve spss ile veri analizi*. 6. Basım. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Temel, A., Emre, T., & Emre, R. (2021). Futbol antrenörlerinin ahlaki karar alma tutumlarının incelenmesi. *Turkish Studies*, 16(2), 757-771. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.49990>
- Tsai, E., & Fung L. (2005). Sportspersonship in youth basketball and volleyball players athletic insight. *The Online Journal of Sport Psychology*, 7(2), 37-46. <https://typeset.io/explore/papers/sportspersonship-in-youth-basketball-and-volleyball-players-13ba09oq11>
- Tsai, J. J., Wang, CH., & Lo H. J. (2014). Locus of control, moral disengagement in sport, and rule transgression of athletes. *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 42(1), 59-68. <https://doi.org/10.2224/sbp.2014.42.1.59>
- Turan, S. (2020). Okul sporlarına katılan ortaöğretim öğrencilerinin sporda ahlaktan uzaklaşma durumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Spor Eğitim Dergisi*, 4(1), 8-19. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/seder/issue/52104/649354>
- Türksoy Işım, A. T., Güvendi, B., & Toros, T. (2019). Amatör lig futbolcularında sporda ahlaktan uzaklaşma, güdüsel iklim ve karar verme. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 5(1), 54-62. <https://doi.org/10.24289/ijsser.483295>